

P r a c e o r y g i n a l n e

**POCZUCIE KOHERENCJI ORAZ INNE ZASOBY
ODPORNOŚCIOWE A UŻYWANIE SUBSTANCJI
PSYCHOAKTYWNYCH PRZEZ MŁODZIEŻ**

Krzysztof Bobrowski

Pracownia Profilaktyki Młodzieżowej „Pro-M”
Zakładu Promocji Zdrowia Psychicznego
Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie

SENSE OF COHERENCE, OTHERS RESISTANCE RESOURCES AND SUBSTANCE USE BY ADOLESCENTS. A PILOT STUDY

ABSTRACT – The main aim of the study was to check whether global sense of coherence as measured using the short form of the SOC scale (SOC-13 for adolescents), and other personal resources of the individual are directly related to his/her alcohol and drug use, when other important factors are held constant.

The study was carried out in October 2000 in randomly selected secondary schools of all types from Mokotów, a residential district of Warsaw. Participants were 1244 first graders, who filled out anonymously a set of questionnaires in their classes. Complete data allowing to perform multivariate statistical analyses were obtained from 1095 respondents.

In the analysis the stepwise-block hierarchical logistic regression, with the Wald statistics, was used (statistical program SPSS PC+). Dichotomous indicators of „using – not using” various psychoactive substances were the variables explained in several successive regression analyses. Explanatory variables were grouped into the following four blocks, introduced in the analyses in succession: Block 1 – demographic variables; Block 2 – global sense of coherence, religious involvement, scholastic achievements; Block 3 – the remaining variables: participation in social events connected with alcohol and/or drug use, using psychoactive substances (other than the currently analyzed one), parental cigarette smoking and alcohol drinking.

Global sense of coherence and religious involvement were found to be factors directly significant for using various psychoactive substances by 15-year-olds, when controlling for both demographic variables and the remaining factors important for substance use.

The sense of coherence level turned out to be definitely the strongest factor related to the use of medicines ($R = -0.21$). It was also significantly related (similarly as was the level of religious involvement) to heavy alcohol drinking and to drug use.

Key words: adolescents, psychoactive substance use, sense of coherence

WSTĘP

Liczne badania pozwoliły na zidentyfikowanie wielu czynników (predyktorów) warunkujących częstość (lub intensywność) picia alkoholu i używania innych substancji psychoaktywnych przez młodzież w okresie dorastania. Można wyróżnić w tym obszarze kilka grup czynników: demograficzne i makrospołeczne, czynniki charakteryzujące najbliższe otoczenie społeczne młodego człowieka, a więc środowisko rodzinne i rówieśnicze oraz czynniki indywidualne.

Wyniki badań epidemiologicznych dowodzą, że częstość i intensywność używania korelują ze zmiennymi demograficznymi i makrospołecznymi, takimi jak: płeć, wiek, miejsce zamieszkania, typ szkoły, a także status ekonomiczny, dostępność substancji psychoaktywnych, stopień przestępczości i bezrobocia (4, 18, 19, 24, 26, 37).

Dla używania substancji psychoaktywnych przez młodych ludzi istotne znaczenie mają pewne cechy środowiska rodzinnego: używanie substancji psychoaktywnych przez rodziców (6, 24), ich akceptacja dla używania przez młodzież takich substancji (6) oraz stosowane przez nich praktyki wychowawcze (29, 37).

Badania empiryczne, głównie longitudinalne, wskazują na dominujące znaczenie dla częstości używania substancji psychoaktywnych przez dorastającą młodzież czynników związanych z wpływem środowiska rówieśniczego oraz niektórych czynników indywidualnych (11, 37). Wśród czynników charakteryzujących środowisko rówieśnicze należy wymienić przede wszystkim częste propozycje używania ze strony rówieśników (8, 11) oraz posiadanie wielu kolegów, którzy używają (6, 9, 11, 18).

W obszarze czynników indywidualnych można wyróżnić kilka podgrup. Przede wszystkim są to czynniki charakteryzujące doświadczenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych, określane często jako czynniki behawioralne (8, 11, 17, 27, 31): wczesny wiek inicjacji w zakresie używania, wcześniejsze używanie określonych substancji, uczestniczenie w spotkaniach towarzyskich, w trakcie których używa się środków psychoaktywnych (2, 21). Kolejną podgrupę można określić jako czynniki psychospołeczne. Należą do niej: intencja używania (3, 8, 18), spostrzegana akceptacja ze strony otoczenia społecznego dla używania określonych substancji psychoaktywnych oraz własna akceptacja dla